

C A S U S I X.

MICHAEL usufructarius prædiū cuiusdam reperitam in eodem quamdam lapidicinam, iustificari, ut quodquid poset de eadem extrahi, in proprium quantum converteretur. Verum obstat proprietarius, ac contendit, fundum ejusmodi esse, ad quem usufructarius nulla ratione vallet, ulmifruitum, quo gaudet, extendere. Numquid, nihil quidquam obstante fundi proprietario, Michael non potest absque ne levissima quidem iniustitia nota sibi attribuere quidquid ex predicta lapidicina sibi cedere poterit emolumenti?

R E S P O N S .

Potest & quidem absque iniuria predictus usufructarius in proprio suum ulum ac quantum convertere, quam in fundo reperit, cuius usufructu gaudet, lapidicinam. Ratio est, quod lapides, gyplum, aliisque materie, quæde aliqua lapidina extrahuntur, fructum loco sint. Verum si accipienda nostra deciso est, ut neque ex apertura ipsius Lapidicinae, neque ex labore, quem ibidem jubebit haberi, fundus ipse, in quo lapidina, extat, corrumpatur, nec deterior efficaciter: quemadmodum contingere posset, si lapidina reperiatur in agro fertiliori, qui ex labore, qui ab idem fulciperetur, totus corrumpetur, in eo namque caput usufructarius obligatur ad compensandum ac præstandum, quidquid inde detrimeni proprietario postmodum accederet. Indeque siue (a) L. Sicu-
l. 13. §. 3. Ex-
decular. &c.
lib. 7. tit. 1.

(a) L. Sicu-
l. 13. §. 3. Ex-
decular. &c.
lib. 7. tit. 1.

(b) Lex ead. s. tur. (b): Si tamen, que instituit usufructarius, aut culum corrumpant agri: aut magnum apparatum sine desiderata opificum forte vel legorum, que non possint sustinere proprietarius, non videbitur viri boni arbitriu frui.

C A S U S X.

SIGISMUNDUS, cum domus cuiusdam usufructu gaudeat, eamdem locavit; puto per unquamque annum pretio librarum sexcentarum, locatione incipiente prima die mensis Januarii; & pretio locationis, quantum ad solutionem, de semestri in sequentibus semestribus incidente. Verum, cum predictus vir obierit prima die mensis Aprilis proxime sequentis; hæres ipsius contendit, ab inquit sibi persolvendas esse pro tribus mensibus, qui jam excurrerunt, libras 150. Proprietarius prædictæ domus ex altera parte pertinet, siquidem dies solutionis non incidit tunc temporis; cum Sigismundum mortuus est: nihil prorius inde heredi ipsius accedere debere. Num proprietarium iste jus suum ex aliquo legitimo fundamento robore potest?

R E S P O N S .

Nequaque asserti potest, jus; quod sibi vindicat proprietarius ædium, quarum Sigismundus usufructu gaudebat, aliquo legitimo fundamento fulciri. Quando namque redditus alius usufructus non acquiruntur, nisi cum successione temporis, ac de die in aliis diem quales sunt locationes ædium, cedunt usufructuario, ratione habita temporis, quo jus ipsius continuatur ac perseverat: adeoque potest ab ejus herede, postquam ipse obiit, quidquid contingens illius obtutu, adveniret, repeti. Si proposita quaestio decisa atque explanata legitur in ipso jure: Si: operas suas locaverit servus fructuario, ait Lex, (e) & imperfeto tempore locationis usufructus interciri, quod superius ad proprietarium pertinet. Sed eis ab initio certam summam propriei operas certas sibi

palutus fuerit: capite dominato eo idem dicendum est.

C A S U S XI.

CASIMIRO gaudente, sub titulo usufructuarii, prædiolo quadam, vi legati sibi facti a Leandro, eodemque jam gavio ab annis duobus; contigit occasione belli, illud idem tributis publicis onerari. Casimirus contendit, se siue illo onere frui debere eo, quod sibi legatum fuit; atque in ipsam hereditatem Leandi recentiora prædicta onera debere recidere, quoniam aliquo legato sibi relatio, contra Legantis intentionem, minime prorsus juvaretur. Nonne jus, quod suum esse pertendit, legitimum est? Et nonne incumbit heredi Leandi, legatum ipsius præstare ea ratione, qua erat antea, omnis oneris cuiuscumque vacuum, atque immune?

R E S P O N S .

Iniqua prorsus & quocumque legitimo fundamento plane delicta; illa juris ratio, quæ sibi vindicat Casimirus. Ratio est, quod omnis usufructuarius necessario tenetur ad fulminenda atque solvenda onera quæcumque iis rebus annexa, quibus sub usufructu tirulo potitur: qualia sunt tributa publica, vexigalia, centu, penitentes in ipsius fundis constituta, & uno verbo omnes in universum, ex quocumque titulo provehiant, obligationes; etiam predicta omnia potest rem usufructus instituti supervenient. Atque ita caverunt plurimi iisque diversis Legibus, quartu posse, etiam ipsam insitum posse, si non agri parvum necessarium huic rei, occupatus est. Tropide venas quoque lapidinarum, & hujusmodi metallorum inquirentur potest.... & ceterorum fondinas, vel quas Paterfamilias insitunt; exercere potest, vel ipse insitum, & si nihil agriculturae necabit. Quod idem jus usufructuarii robur etiam accipit ex predicta eadem Lege, quæ paulo post sic proleque:

(a) L. Sicu-
l. 13. §. 3. Ex-
decular. &c.
lib. 7. tit. 1.

(b) Lex ead. s. tur. (b): Si tamen, que instituit usufructarius, aut culum corrumpant agri: aut magnum apparatum sine desiderata opificum forte vel legorum, que non possint sustinere proprietarius, non videbitur viri boni arbitriu frui.

C A S U S X .

SIGISMUNDUS, cum domus cuiusdam usufructu gaudeat, eamdem locavit; puto per unquamque annum pretio librarum sexcentarum, locatione incipiente prima die mensis Januarii; & pretio locationis, quantum ad solutionem, de semestri in sequentibus semestribus incidente. Verum, cum predictus vir obierit prima die mensis Aprilis proxime sequentis; hæres ipsius contendit, ab inquit sibi persolvendas esse pro tribus mensibus, qui jam excurrerunt, libras 150. Proprietarius prædictæ domus ex altera parte pertinet, siquidem dies solutionis non incidit tunc temporis; cum Sigismundum mortuus est: nihil prorius inde heredi ipsius accedere debere. Num proprietarium iste jus suum ex aliquo legitimo fundamento robore potest?

C A S U S XII.

LEO usufructuarius decem jugerum pratorum, feuum de idem iustit, & demeti, & in domum suam exportari plus quam uno mense, ante tempus ordinarium, quo feua vulgo demetriuntur. Cum intra tempus illud obierit, proprietarius fundi voluit obligationem inferre heredi defundi, sibi restituiri predictum feuum, quasi rem sibi jure proprietatis debitam, siquidem, si Leo non iussisset, illud idem nondum maturum demeti, sibi celiſſet ex ipsius obitu, qui ante tempus prædictum contigit. Num hæres ex debito conscientia teneat, ad feuum, quale extat, Proprietario restitendum?

R E S P O N S .

Respondemus, heredem Leonis nullatenus obligari ad feuum, licet ante consuetum tempus, demeti; Proprietario restituendum. Ratio est, quod certi quidam, fini fructus, quotilibet est, aut fert ulius, ante suam perfectam maturitatem colligunt, qui a tunc silvæ cæduæ, olivæ, ac foena, quo-

rum

rum maturitatis opportunitum tempus confuevit expectari ea ratione qua obligatio incumbit exspectandi maturitatem frumenti atque uivarum, priuquam licet vel messem incipere, vel uvas

(a) Leg. Si ab-
sente. &c. §. 1.
Si usufructu-
rio &c. &c.

(b) Leg. In confor-
mat. (b): in fructu id esse intelligitur, quod
de uia & de uo ad usum hominis inducunt est: neque enim matu-
ratur, per lo-
ritas naturalis hic spectande est, sed id tempus
relicto, contra Legantis intentionem, minime
prorsus juvaretur. Nonne jus, quod suum esse
pertendit, legitimum est? Et nonne incumbit her-
edi Leandi, legatum ipsius præstare ea ratione,
qua erat antea, omnis oneris cuiuscumque
vacuum, atque immune?

C A S U S XIII.

GOEFFRIDUS testamento suo Delphio reliquit usumfructum prædiū cuiusdam consistentis in septuaginta jugeribus arationum in uno membro ædium, simul cum frumentarium horreo, ceterique rebus quæ colono conducunt. Cum ex propria sua usufructu frumentarium horreum concidet una die antequam Geoffridus decederet; Delphius se in prædicti prædiū postlepositionem ab ipsa posteria die induxit, quam testator obiit, & petivit ab herede, ut curaret, frumentarium horreum redintegrari, quod sibi omnino necessarium erat ad proximam messem. Ibi coacervardam: cui heres repouſit, siquidem jam fundo frueretur, & quæcum prorsus esse ipius sumtibus loca restituit. Delphius & contrario dixit, juxta dispositionem legum usufructuario non incumbere nisi minores resfestiones; adeoque cum prædicta resfestio ejusmodi non esset, le te non obligari ad illam proprii sui sumtibus præstandam. Quia de re quæstio proponitur, utrum Delphius legitime aliquo fundamento juris quantum ad eam rem juvet?

R E S P O N S .

Delphius quantum ad suam peritonem nullo juris fundamento fulcitur. Neque enim incumbit proprietario resfestere aut redintegrare quod dirutum reperitur, aut aliqua ratione depravatum tum temporis cum usufructus acquisitus est usufructuario; nisi dannum ex culpa ipsius accederit, aut onus ei impositum sufficit ex ipso titulo usufructuarii, res in eum statum reficiendi ac restituendi, in quo eadem esse expedit ipsius utilitatem. Ex quibus sequitur, quidquid Delphio juris datur, in eo totum esse repositum, ut prædicti sibi legato gaudeat in eo statu in quo illud eis tunc inventum, quando jus eodem frumenti fuit confectus, sicut qui proprietarius ei rei alijus, illam non debet recipere, nisi ut se habeat quando eam acquisitum. Quod omnino est par ex ista lega: (c) Non magis heres resfestere debet quod restitute jam deterius factum reliquit testator, quam si proprietatem alijci testator legasset.

C A S U S XIV.

ARTUS suo testamento legavit Cajo usufructum ingentis prati quod possumit est inter duo brachia magni fluminis, & circa quod aliud occurrat pratum, quod Mævius filius Arti inter paternas hereditates accepit. Caju ab eo petivit, ut vellet ei per suum pratum iter concedere, quo demere simul atque de proprio suo prato feuum posset educere. Verum Mævius ex molesta qua tenebatur propter legatum a suo patre memoria vito relinquit, pratum iter plane denegavit. Numquid ejusmodi reculatio fundamentum aliquod legitimum habet vindicat?

R E S P O N S .

Nullo fundamento legitimo ejusmodi recusatio nititur, qua nimur Cajo Mævius denegavit facultatem itineris per suum pratum; neque ei quidquam jure succurrit, ut prædictam itineris facultatem ei valeat illa de causa denegare. Ratio est, quod Artus legando Cajo prædicti prati usumfructum, cœnatur animum ha-

buisse eidem simul legare facultatem liberam itineris per aliud pratum quod filio suo reliquit; quum alioquin legatum inutile Cajo prorsus fieret, utpote qui non valerer eodem ultra ratione gaudere. Quod intentioni testatoris apertissime penitus advertatur: Usufructus legatus, ait lex,

(d) admiculi egit, nec quis utrui quis non potest. Et idem, si usufructus legetur, necesse est fundo. (e) Leg. Si tamen, ut sequitur cum adiutor. Subicit eadem si usufructu-
rio & ait lex, ait hec est: neque enim matu-
ratur, per lo-
ritas naturalis hic spectande est, sed id tempus
relicto, contra Legantis intentionem, minime
prorsus juvaretur. Nonne jus, quod suum esse
pertendit, legitimum est? Et nonne incumbit her-
edi Leandi, legatum ipsius præstare ea ratione,
qua erat antea, omnis oneris cuiuscumque
vacuum, atque immune?

(f) Leg. Si tamen, ut sequitur cum adiutor. Subicit eadem si usufructu-
rio & ait lex, ait hec est: neque enim matu-
ratur, per lo-
ritas naturalis hic spectande est, sed id tempus
relicto, contra Legantis intentionem, minime
prorsus juvaretur. Nonne jus, quod suum esse
pertendit, legitimum est? Et nonne incumbit her-
edi Leandi, legatum ipsius præstare ea ratione,
qua erat antea, omnis oneris cuiuscumque
vacuum, atque immune?

(g) Leg. Dam-
natio. (h) si prius, juxta transfructu usufructu-
rio & ait lex, ait hec est: neque enim matu-
ratur, per lo-
ritas naturalis hic spectande est, sed id tempus
relicto, contra Legantis intentionem, minime
prorsus juvaretur. Nonne jus, quod suum esse
pertendit, legitimum est? Et nonne incumbit her-
edi Leandi, legatum ipsius præstare ea ratione,
qua erat antea, omnis oneris cuiuscumque
vacuum, atque immune?

(i) Leg. Arti-
fici. (j) Leg. Si fundo. §. fin.

OCTAVIUS Fabio testamento reliquit usumfructum prædiū cuiusdam quod Balthazar ad tempus quæcum annorum quinque fuerat non ita pridem locatum. Octavio mortuo Fabius statim voluit se ē inducere in prædicti possessionem: verum restitit Balthazar contendens, id sibi juris dari, ut eodem per integrum locationis tempus frueretur, pactum ejusdem cum Octavio pretium perfolvere. Fabius ne potest fine injury eum de possessione dicti prædiū dimovere?

R E S P O N S .

Potest absque ne levissima quidem iniustitia nota Fabius Balthazar de possessione dejicere. Usufructuario namque jus conceditur, ut eadem ratione posse quia emptor factam a proprietario locationem solvere atque interrumpe;

Quidquid inde percipiatur, ad frumentarium pertinet: pen-
bore 19. §. fin.
que specialiter comprehendit. Sed (i) & ad & lib. 7. t. 6.
exemplum venditionis, nisi fuerit specialiter exce-
pta, potest usufructuario condicione repellere.

C A S U S XVI.

SYLVIUS postquam Maglorio quatuor jugerum pratorum suo testamento reliquit usumfructum prati quod possumit extrui, & quod de prædictis pratis relinquebatur in hortum convertit: Deinde cum nihil quidquam mutato suo testamento obiit, Maglorius perit ab herede Sylvio, se ē induci in possessionem prædictæ hereditatis tamquam libi cedens ex tirulo ac nomine usufructu. Potest ne prædictus heres petitionem memoratam recta conscientia repelle-

R E S P O N S .

Maglorius nullum jus habet in prædictis agrorum quatuor jugeribus, potestque omnino heres Sylvii fine

(a) Leg. Re-
petit. i. §. 3-ff.
quibus mode-
nusfructus
vel nullus a-
mittitur.

(b) ib. §. 4.
(c) Leg. Quid
temen. ro. ff.
tamen. tit.

fine injuria obstat, ne eorumdem audeat possel-
sionem. Ratio est, quia quam prædicto fundo
testator attulit priusquam decederet immutatio;
apertissime designat ipsius voluntatis immuta-
tionem; & legatum proinde penitus extinguit;
siquidem legatum illud torum pertineret, ac deter-
minaret ad præsum quod jam extitare nulla ra-
tione deprehenditur: Si atra sit ususfructus lega-
tus, aut quedam una lex de Digesto, (a) &
in ea edificium sit possum; rem mutari & usum
fructuum extinguiri confat. Plane si proprietarius hoc
fecerit ex testamento vel de dolo tenebitur.

Atque ita contingere juxta legem eamdem,

(b) si testator post legatum usumfructum sylva-
e cuiusdam, camdem postmodum succedit, iustifiter,
& ipsius fundum in arationem converti, in qua
seminatum fuerit frumentum. Siquidem etenim
ususfructus non assignetur, nec constituantur nisi
in sylva, & ejusmodi sylva jam non remaneat,
qui fuerat scriptus ususfructarius, nihil juris
habet quod sibi possit vindicare quantum ad
ipsum fundum in quo sylva ante extabat: Si
sylva cesa, fert alia lex (c), illuc sationes fuerint
facile, sine dubio ususfructus extinguitur. Silencio
prætermittimus plurima alia ejusmodi exempla
qua proferuntur in prædictis legibus. Sed quod
ea de re habemus, nullatenus extendendum est
ad ususfructus qui obtinuerunt vi pecularium
conventionum qua proprietari inter & usum-
fructuarium accesserunt, in eo namque casu pro-
prietario liberum non foret quidquam immuta-
re, atque obligaretur ad afferendam ususfructua-
rio congruentem damni compensationem, si con-
ditionem rerum aut earundem naturam sine con-
senso ipsius immutaret.

C A S U S X V I L

EVROULUS testamento suo reliquit usumfructu-
etum prædicti cuiusdam ducentarum librarum cen-
sus anni Faulino qui paulo post incidit in
felsus quoddam in cuius penam ad virgas simul
ataque ad ejectionem fuit damnatus. Quia de re
proponitur, utrum ex ejusmodi rerum Faulini
immutatione effectus ususfructus prædicti non cel-
laverit, atque utrum non possit heres Evrouli se
in istius prædicti possessionem indacere?

R E S P O N S .

Distinguendum est. Namque vel relegatio ad
quam Faulinus damnatus est, perpetua futura
est, vel ad certum tantummodo tempus quod sit
definitum: Si sit relegatus ad certum dumtaxat
tempus, non inde extinguitur ususfructus: sed si
sit ejus in perpetuitatem, jam Faulinus ha-
bendus est, ut addidit morti civili; & dicen-
dum est siquidem ex damnatorio judicio quod in
eum fuit latum spoliatus sit pro semper privile-
gio ac participatione iurium civicorum: quemcum-
que esse possit, cum consequenter remanere pri-
vatum iure quo gaudebat fruendi ususfructu qui
ei fuerat ab Evronlo legatus; atque adeo licere
prospero heredi defuncti le fe in eo casu inducere
in possessionem prædicti: Finitur autem ususfructus
morte ususfructuarii ex duabus causis diminutioni-
bus maxima & media. Quibus verbis continetur
decisio Imperatoris Justiniani (d) cui Canonis
stæ adhaerent, atque inter alios Silvester de
Prierio, & Angelus de Clavasio (e).

(d) S. Firmit. 3.
Instit. de usu-
fructu lib. 2.
tit. 4.
(e) Angel. de
Clavasio v.
ususfructus.
n. 14. Silvest.
cod. v. q. 11.

U S U R A .

Ex dupli malorum genere manavit usura fons & origo. Nimis ex im-
modera commodantis cupiditate, & ex nimia mutuantis indigentia, di-
vite scilicet abutente miseria pauperis, ut eum potius opprimat, quam subveniat
ejusdem necessitatibus ea ratione qua caritas jubet, quamque vel ipsa sola suau-
dere debet humanitas.

Usura est lucrum quod recipitur, vel recipere intenditur potissimum ex mu-
tuo quod aliqui traditur. Usura est lucrum ex mutuo principaliter intentum. Qui-
bus verbis definitur a S. Antonino (f).

Lucrum istud quod Polmanus sic definis (g): *acquisitio pecunie vel rei pecunia
estimabilis ex mutuo proveniens, alias indebita, potest consistere non in pecunia
tantummodo, sed in quacumque etiam alia re qua pecunia preter possit estimari;*
quemadmodum patet ex istis verbis S. Augustini. *Si feneraveris homini, id
ri, quemadmodum patet ex istis verbis S. Augustini. Si feneraveris homini, id
est mutuam tuam pecuniam dederis, a quo aliud plus quam dedisti expectes acci-
pere, non pecuniam solam, sed aliud plus quam dedisti, sive ictud triticum sit, sive
pepericum, sive oleum, sive quilibet aliud, si plus quam dedisti expectas accipere, fenera-
tores, & in hoc improbandus (h).*

Diximus 1. quod recipitur potissimum ex mutuo; neque enim proprie loquendo
usura committitur, nisi in mutuo vel explicito, vel implicito: quamobrem
cum occurrit in alia contractus specie, ut in contractu venditionis, semper ad-
mittitur potissimum ex mutuo implicito quod in eodem deprehenditur. Adeoque
quando quis mercator, verbi gratia, vendit suas merces carius pretio quo fo-
lent estimari, propterea quod fides emens vendat ad tempus lex menum,
jutu anni; idem proufer agit ac si numeratam in praeficiari acciperet
vel unius anni; idem proufer agit ac si numeratam in praeficiari acciperet
jutu pretii pecuniam, & exigere quod ulterior excurrit ob suas merces ad
constitutum tempus commodatas.

2. Subiicimus: *vel quod recipere intenditur, quoniam usura potest committi
vel ex sola mentis intentione aliquid ulterior ipso mutuo recipiendi; sicut
incurrit in simoniacam labem vel ex sola etiam voluntate. Beneficium ali-
quod mediante re aliqua temporali consequendi; quamquam intentione
ejusmodi nullum omnino pactum accedat, ut declaratur ab Urbano III.*

*(i) In c. Con-
sult. 10. de
usuris. lib. 3.
tit. 19.*

ex

U S U R A .

655

ex animo charitatis exercenda, aut gratificandi ei, qui mutuantur, non in-
currunt in peccatum usura, licet aliquatenus intendatur secundario lucrum
aliquod inde percipere (a).

(a) Gloss. in
c. Consul.

Porro intentio ejusmodi secundaria deprehenditur; cum ille qui commodat,
sic lete fentis animo dipositum, ut nihilominus commodaret, licet sibi nul-
lius omnino lucri spes affulgeret, quemadmodum explicat S. Antoninus (b).

(b) S. Anton.
loc. cit.

Ex dictis apertum est, distinguere duas usurarum species: unam quidem,
qua realis est, alteram vero qua mentalis. Prioris specie usura ea est, qua
committitur ex pacto vel expresso, vel tacito, recipiendi aliquod lucrum ex
mutuo. Posterior autem species usura illa est, qua exerceatur ex sola lucri
aliquius percipiendi intentione.

Intenditur usura: 1. jure naturali: 2. jure Divino 3. Jure humano tam
Ecclesiastico, quam civili, quemadmodum postea probabimus in hujuscem præ-
sentis tituli decursu, in quo simul expomemus, quibusnam ex titulis, sub
quibus conditionibus, & quibus rerum circumstantiis licite possit aliquod lu-
crum ex mutuo percipi, sine ullius usura periculo.

En propositiones morales, & duæ Censuræ, quibus eadem condemnatae
fuerunt a Clero Gallico anno 1700 qua confirmant eas, quas antea jam
rulerant Alexander Septimus, Innocentius Decimus primus, & Facultates
tum Parisiensis, tum Lovaniensis, quæ loco probationum sunt eorum,
qua jam propoluimus, & in præsentis hujusce tituli decursu proponemus.

P R O P O S I T I O L V .

Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non
majoris faciat pecuniam prelatem, quam futuram, potest creditor aliquid
ultra fortē a mutuariō exigere, & eo titulo ab usura excusari.

P R O P O S I T I O L V I .

Usura non est, dum ultra fortē aliquid exigitur tanquam ex benevolen-
tia & gratitudine debitum; sed solum, si exigatur tanquam ex iustitia de-
bitum.

P R O P O S I T I O L V I I .

Licitum est mutuanti aliquid ultra fortē exigere, si se obliget ad non
reperendam fortē usque ad certum tempus.

P R O P O S I T I O L V I I I .

Tam licet alienatione per aliquot annos censum annum exigere, quam
licet exigere censum perpetuum ex alienatione.

C E N S U R A .

Hæ Propositiones, in quibus, mutato tantum mutui & usuræ nomine, li-
cer res eodem recidat, per falsas venditiones, & alienationes, simulata-
que sociates, aliasque ejusmodi artes & fraudes vis Divinæ Legis elu-
ditur, Doctrinam continent falsam, scandalosam, cavillatoriam, in praxi
perniciosa, palliativam usurarum, verbo Dei scripso, ac non scripto con-
trariam, jam a Clero Gallico reprobata, Conciliorum ac Pontificum
Decretis saepe damnata.

P R O P O S I T I O L X .

Usura, etsi esset prohibita Judæis, non tamen Christianis, Lege veteri
in Judicialibus præceptis abolita per Christum.

Hoc Propositio verbo Dei contraria est, Nove Legis perfectionem & gentium omnium in Christo adunatarum fraternitatem collit.

CASUS PRIMUS.

EGBERTUS Iocuples Trapezites nisi confinevit, fine illa sua fortis alienatione, constituto tempore quodam, in quo de rebus suis fuit sententia, mutuum dare ad certum tempus determinatum. Junior quidam Confessorius, quem adiuvit tempore Jubilee, voluit ei obligationem impone, rocco, citerum nummorum restituendorum, quos restituit ex eum modi commercio, quod ab annis duodecim, aut quindecim frequentat. Quam restituacionem prorsus omnino repulit Egbertus, contendens, etiundem, plenius de causa, induci libi nullam prorsus obligationem.

Ac primo quidem, Sacris Scripturis usura non reprobatur, nisi in quantum exercetur erga Pauperes, nec tanquam ex secula, aut pernicacia damnatur, id unum enim vero in illo intentum, nempe condemnari durem animi, et non que pecus Divitium in Pauperes, quoniam necessitatibus nequum subvenient, qua ratione charitas perficit, quin immo cedem recipitus inquinorum fororum exactiōnibus opprimunt. Enim tamen quod pauperes ea de re Sacre illa pagina loquuntur (a) sive pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habet tecum, nec urgib[us] cum quasi excedat, nec usuras opprimes. Quod idem etiam rursum legitur in alio verbiis istis (b). Si extenuatus fuerit tuus... non accipias usuras ab eo, nec amplius quam dedisti.

Pater evidenter ex praedictis eiusdem textibus, inquit Egbertus, Deum non prohibere nec in iuto usura recipiatur, nisi quantum pertinet ad pauperes, vel eos, quorum res lucis sunt ac prorsus attenuare: ab ejusmodi hominum genere, proficitur ille, omnino interdicatur ne reactetur, neque extorqueretur usura, quoniam ad inde usuras non possunt exigi, quin funditus eventuantur, atque in flatum aduersatioem ac detractionem indecipiant ipso rerum statu, quo antea gaudebant. Quamobrem decet eos, qui prolera utuntur fortuna, inde inferiarum ac omnis generis calamitatum pondere opprimit, subiungit, & inde ab aliis pecuniam mutuam gratuito rependi, quae ipsi necessaria est, ut jugum dure necessitas, quod infelices experuntur, et cervicibus suis excludant, ac interdictum ejusmodi nulla ratione spectat ad divites, quibus mutuum credunt, quoniam tenui moderatoque senecte, quod ad illicem percipitur, non ita facile est opprimer.

Extra eisdem aliis Sacra Scriptura textus, (c) quo verbi generalius usura prohibetur ista ratio: Non fecerabis fratru[m] ad usuram permutam, nec fruges, nec quantib[us] aliam rem: sed alieno, fratri autem tuo absue ultra id, quo indiget, commodabis. Ut Dominus Deus tuus tibi beneficat in omnibus, qua ratiocines in terra, quam possessurus es. Verum, reportat Egbertus, & ejusmodi interdicto subiungenda semper est conditio Pauperis, siquidem non repetitio illius, quod Deus iam expresserat in Exodo in Leviticu[m], in quibus usura prohiberi non comprehenditur, nisi quantum ad Pauperes.

Verum est etiam, verbo *frater*, intelligendum esse omnem hominem de genere Iudaica, quoniam ille est positi, vel dives vel pauper: at non inde minus potest contendi, usuram de le manam non esse, neque ex propria natura sua prohibatur: siquidem Deus ipse permitrat candem quoad alienigenas exerceri. Et quomodo se habet ratio, quam Egbertus primo loco proposuit, ad evincendum, sibi licet, sine peccato, divitias fenerare, ac, siquidem nonquam exegit ullam usuram ex mutuis, quae Pauperibus tradidit, sive non posse condemnari iustitia, ex eo quod ultras recepterat ex mutuis, quae dedit tum divitibus, tum sis qui fortuna

prospera gaudebant, neque proinde obligari ad omnes restituendas.

Alterum rationis momentum definiuntur ex eo quod primum Concilium Nicenum, & omnia alia que per priora facultas habita fuerunt, non prohibuerunt nisi solis viris Ecclesiasticis, ne iheretarias utras exigerent, qui quidam, cum Sacrorum Altarum Ministerio toti devoventur, ac politi sint portissimum ad populorum salutem promoven- dam, exemplo animi, qui sit a rebus terrenis omnino alienatus, debent ceteris fidelibus praelucere, ut nonnulli soli Deo serviantur, quem scilicet accepimus in parte hereditatis sue, sollemniter protelluerunt. Ideo non immerito contendit potest, sit Egbertus, exadmodum feneratorum illicem non interdic- tam esse a Concilio, tanquam rem de natura sua malam, sed duxit ut commercium, quod nullatenus decet eorum vita infinita, fanditatem non magis quam mercatura, et plurius alia negotiorum species, quae nonnulli Laicis convenient. Unde Egbertus inquit, tanquam nostra prohibetur viris Ecclesiasticis, non sequit eandem quoque effe Laicis interdicendum; quum praedictis prioribus Concilio ipsa illicem nullatenus interdicatur, atque etiam ipsius primi lumini Pontifices satis habent eum modi teneat Decretum prohibitorum, nec Civiles Leges, quibus usura exercitum Laicis liberum relinquantur, vllatenus condemnaverint.

Tertium rationis momentum, quo niterit Egbertus, in eo positum est, quod pecuniam suam mutuam tradiat negotiatoribus, qui commercium ingenit, viro aliquo Nobili, qui emat aliquid Magistrum aut aliquod predium, aut eundem opus ell summa rocco. Librarum pecunia presentis ac numerata, ad extinguendam penitentiam annua, qua oneratur, ac plurimum gravatur, praedictis ingens prorsus aferat emolumen- tum, adeoque non patiatur aequitas, ex propria sua pecunia tantam utilitatem illicem accedere, quin inde ad se lucrum aliquod redeat, utpote quod venit aliunde in periculum sua fortis.

Quartum denique rationis argumentum est, quod nonnullum exegerit utras enovimes atque a communi, quem exigit & ratio dictam, non prorsus alienas, sed aliarum pecuniae sua non accepterit nisi compotiam ad praedictum Edictorum. Declarationem arque Arcteriorum, quibus praedictis adiut insuper, cum ejusmodi commercium frequenteret apud omnes pacifim nationes, quin etiam e Legibus tum Imperatorum, tum Christianorum Principum auctoritatem mutuetur, ac roboris plurimum accipiat, jam nullo alio argumento opus est, ut ejusmodi manifeste facit ac perfecte tum innocentia, tum necessitas prorsus inevitabilis.

Nunquid ratione praedicta rationis momenta, ad probandum, quam Egbertus sequitur, agenti ratione, & ad eundem ab obligatione restituendas, quam eti[us] vult Confessorius injungere, vindicatum?

R E S P O N S U M.

Partium nostrarum esse potissimum existimamus, ut nostris summanus exordium responsum ab afferenda primum quidem veritate, quae pertinet ad illud gravissimum caput Discipline moralis, ac deinde descendamus ad incipienda & difficienda rationis momenta, quae Egbertus allegat ad se lucrum vindicandum ab illis, quoniam ipsius ei Confessorius dicimus, et quod nonnulli fenerantur, vindicando ratione, quam postea in Laiis, quoniam ipsius ei Confessorius, quod ad marginem indicatur, cuius quidem Propositio ore Deus ipse tuo populo declarat, futurum ut, uniusquisque ferat pecuniam propria-

fus iniquitatis, sed futurum etiam, ut ipse penitus obliviscatur illius peccata, qui eandem congruentem penitentie delere sollicitus fuerit; modo rem alienam non surripiat, ad usuram non commoderet, & ultra quod pedierit, nihil accipiat: Si... ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit (a). Enibi declaratur, usuram esse peccatum, cuius, qui sese concios efficiunt, ab omni prorsus adiutu vite externe exclaudunt, nulla adhibita viros Ecclesiasticos inter & Laicos distinctione. Addit (b), siendum incedat in via mandatorum in ipsius ea ratione, quae superius dictum, quin immo filii Parentum suorum vestigii insistant, si de dedant cultui falorum Numinum: si dent ad usuram, & percipient amplius quam commodaverint, faturum certissime ut non vivant, sed moriantur: siquidem universa haec detestanda fecerint. Quod si generis filium, larvam, effundent sanguinem... uxorem proximi sui polluentem... rapientem rapinas... ad Idola levans oculos suos, abominationem facientes, ad usuram dancem & amplius accipientem: numquid vivet? Non vivet, cum universa haec detestanda fecerint. Eni adscribitur usura in numerum criminum execrabiliorum, qualia sunt crimina Idololatria, adulterii, aliaque detestablia atque abominatione sceleris, quae mortem externe inducent. Quis ergo post ejusmodi rationum argumento poterit ire in infici, quin usura Divina Legi penitus adveretur, adeoque sit ex propria natura sua & malam, & omnino condemnanda? Quod rursum declarat Propheta Regius verbi apertissimum, (c) afferendo, futurum ut omnes, qui contrahunt peccatum usura, nunquam admittantur in partem coelestis Beatitudinis. Domine, quis habitabis in tabernaculo tuo? aut quis requiesceret in monte sancto tuo? aut iste Sanctissimus Rex, qui statim respondeat, ejusmodi Beatitudinis participem nunquam futurum eum, qui dederit ad usuram: Qui pecuniam non dedit ad usuram.

Concordat cum veteri nova Lex: siquidem dominus noster in Evangelio renovet interdictum pertinens ad usuram istis verbis (d): Mutuum date, nibil desperantes, quorum praedicta duo priora verba, mutum date, non continent nisi merum consilium: quoniam non omnes obligantur ad commondandum, & istac triaposteriora verba, nihil inde sperantes, innunt exprimum preceptum: cum nemini licet, illum lucrum ex mutuo percepire. Quia interpretationem tradit S. Thomas (e), 2. a. q. 78. ar. 1. ad 4. ratione reponimus: 1. Satis est, uturam ex natura sua malam esse, ut nunquam licet, eandem a poccato excusare, five eadem erga pauperes, five erga divites exerceatur; cum quod de natura sua malum est, nunquam possit in quocumque casu permitti. Jamvero demonstravimus autoritatum testimoniis, que proculdubio sunt omni tergiversatione superiora, usuram ex propria natura rem esse omnino malam; nihil ergo quidquam juvat pauperem inter ac divitem adinvitare ejusmodi distinctio. At vero, si, qui propoisti sunt ex Libris Exodi ac Levitici, duo textus non prohibeant usuram nisi quantum ad pauperes; occurunt alii quamplurimi, quibus eadem, quantum ad quibus perfonas generatim, nullaque apposita distinctione, condemnatur. Possetne igitur cum aliqua specie juris inferri, a Patribus Ecclesiæ non reprobari nisi eam usuram, quae extorquet a pauperibus, ex eo quod apud eos quidam textus deprehendantur, in quibus non agitur, nisi de ejusmodi usura? Quo quidem confessario nihil possit magis absurdum & ab ipsa veritate magis alienum exogitari, siquidem abundet apud eosdem infinita proponendum testimoniam, in quibus vitium generatim & absque ulla pauperis divitiae distinctione concedatur.

Aque revera quidem quod de furtu dici potest, idem perinde de usura, ac de utroque eadem prorsus ratione differere licet, siquidem usura sit quedam quafe furti, seu rapina species, ut affirmatur a S. Ambrofio: (p) Si quis usuram accepserit, rapinam facit. Porro, posito quod uno altero scripturarum textu prohibetur, ne surriperebatur res pauperis, & in plurimi alii locis hoc ipsum idem interdictum verbis generalioribus enunciaretur, possetne, nisi omnino absurdissime, e prioribus textibus illud educi, nimis prorsus posse rem divitis furtive accipi? Et vero, si uniusquisque relinqueretur arbitrio, ejusmodi distinctiones adhibeant; ea ratione quaecumque pertinent ad disciplinam moralam Evangelii funditus evertentur.

(q) S. Ambrofio. Ide bono moris. In Can. ii quis 3. 24. (r) S. Gregorius. (s) eadem appellat latrociniū, ac parcidium in Ecclesiā. Improbū fenerū inventū, quod qui aliud latrociniū, & parcidium nominaverit, non procul ab eo, solum hom. quod decet, aberravit. S. Chrysostomus (K), quem in Matt. merito possumus habere tanquam unum eorum, qui, item hom. 4. inter omnes alias Patres usque zelo acriori ac in Genes. 4. in ful. pisiūm, & considerandam esse, ut impudentiae infinitioris indicium. S. Basilius (l) in eadem doctrina Pont. Tons. III.

S. Gregorium Nyssenum, & S. Chrysostomum jam præverat, & probat auctoritate Ezechielis Prophetæ, usuram Divina Legi condemnari, usuram que nomine id intelligi, quod ultra mutum percipitur. S. Ambrofius (m), ceteris omnibus longius adhuc progreditur, crimenque prædictum gravioribus verbis oburgat, aferens de omnibus omnino iheretionibus, eos esse concios iniquitatis, quae summa prorsus est ac singularis. Nihil iniquius iheretoribus, qui lucra sua aliena damnæ arbitrantur. Denique S. Augustinus (n) fermone habens non ad vires Ecclesiasticos, sed omniem suum populum declarat, usuram ex natura sua esse penitus detectandam, ab eadem fideles omnes abhorre debere. Nolo sibi feneratores, ipsissima sunt ejus verba, Et ideo nolo, quia Deus non vult... Unde appetit, Deum hoc nobis: dictum est alio loco: Qui pecuniam non dedit ad usuram. P. 14. Et quam detestabile sit, quam odiosum, quam execrandum: puo, quia & sibi feneratores noverunt.

Eni plusquam abunde sufficiunt auctoritatum testimonia, ut manifestum fiat tum Scriptura, tum Patribus, usuram esse Legis Divina prohibitum: quin etiam ipsius naturali juri prorsus repugnare. Et enim contra iheritian naturalem, ut loquitur S. Thomas (o), ideoque nequam licere Egberto, de quo potissimum in specie proposita controvèrtitur, sepe sub quocumque praetextu vindicare a peccato usura, neque se subducere ab obligatione eorum omnium, que sibi ex ejusmodi ratione quæfuit, restituendam. Verum, ut magis innotescat fucus ille, quem facit, aut potius tenebris illis lucem afferre ab solvanus, quibus exculpationes suas nititur implicare, ad eadem jam venimus tum penitus inspicientes, tum communandas omnino in pulvere.

Primirum, quam Egbertus profert, ut usuram, cuius sepe subducere ab obligatione eorum omnium, que sibi ex ejusmodi ratione quæfuit, restituendam. Rex, qui statim respondeat, ejusmodi Beatitudinis participem nunquam futurum eum, qui dederit ad usuram: Qui pecuniam non dedit ad usuram.

(d) Lue. 6.35. Concordat cum veteri nova Lex: siquidem dominus noster in Evangelio renovet interdictum pertinens ad usuram istis verbis (d): Mutuum date, nibil desperantes, quorum praedicta duo priora verba, mutum date, non continent nisi merum consilium: quoniam non omnes obligantur ad commondandum, & istac triaposteriora verba, nihil inde sperantes, innunt exprimum preceptum: cum nemini licet, illum lucrum ex mutuo percepire. Quia interpretationem tradit S. Thomas (e), 2. a. q. 78. ar. 1. ad 4. ratione reponimus: 1. Satis est, uturam ex natura sua malam esse, ut nunquam licet, eandem a poccato excusare, five eadem erga pauperes, five erga divites exerceatur; cum quod de natura sua malum est, nunquam possit in quocumque casu permitti. Jamvero demonstravimus autoritatum testimoniis, que proculdubio sunt omni tergiversatione superiora, usuram ex propria natura rem esse omnino malam; nihil ergo quidquam juvat pauperem inter ac divitem adinvitare ejusmodi distinctio. At vero, si, qui propoisti sunt ex Libris Exodi ac Levitici, duo textus non prohibeant usuram nisi quantum ad pauperes; occurunt alii quamplurimi, quibus eadem, quantum ad quibus perfonas generatim, nullaque apposita distinctione, condemnatur. Possetne igitur cum aliqua specie juris inferri, a Patribus Ecclesiæ non reprobari nisi eam usuram, quae extorquet a pauperibus, ex eo quod apud eos quidam textus deprehendantur, in quibus non agitur, nisi de ejusmodi usura? Quo quidem confessario nihil possit magis absurdum & ab ipsa veritate magis alienum exogitari, siquidem abundet apud eosdem infinita proponendum testimoniam, in quibus vitium generatim & absque ulla pauperis divitiae distinctione concedatur.

Ceterum, ut tenemur vi Sacro-Sancti Concilii Tridentini, (f) Sacram Scripturam recipere justa fessi & deo deedit, & usu facili prorsus negotio nobis, licet, quam confirmavimus modo ex textibus laudatis, veritatem iterum indubitatis ac certissime fidei testimoniis afficeret; ostendendo, Ecclesiam in suis Conciliis congregata, & SS. PP. in suis scriptis, semper reprobatibus usuram, ut Scriptura Sacra tam veteris, quam Novi Testamenti, condemnat, ac tanquam scelus a Divina Legi prorsus alienum. Quae dare habuerunt in integrum exscribere non valent, siquidem in iis referendis necesse foret integrum componere tractatum: verum eos tantummodo proponimus atque interpretationem Ecclesiasticorum Patrium, facili prorsus negotio nobis, licet, quam confirmavimus modo ex textibus laudatis, veritatem iterum indubitatis ac certissime fidei testimoniis afficeret; ostendendo, Ecclesiam in suis Conciliis congregata, & SS. PP. in suis scriptis, semper reprobatibus usuram, ut Scriptura Sacra tam veteris, quam Novi Testamenti, condemnat, ac tanquam scelus a Divina Legi prorsus alienum. Quae dare habuerunt in integrum exscribere non valent, siquidem in iis referendis necesse foret integrum

(g) Lactantius. Firmianus 1. 6. Infinit. c. 18. (h) S. Cyprian. 1. 3. teftimo- niorum ad Qua- Jazdos. (i) S. Gregor. 1. 3. Gregor. (j) eadem appellat latrociniū, ac parcidium in Ecclesiā. Improbū fenerū inventū, quod qui aliud latrociniū, & parcidium nominaverit, non procul ab eo, solum hom. quod decet, aberravit. S. Chrysostomus (K), quem in Matt. merito possumus habere tanquam unum eorum, qui, item hom. 4. inter omnes alias Patres usque zelo acriori ac in Genes. 4. in ful. pisiūm, & considerandam esse, ut impudentiae infinitioris indicium. S. Basilius (l) in eadem doctrina Pont. Tons. III.

(k) S. Aug. loco sup. cit. item 1. 4. contra Donat. n. 6. 13.

(l) S. Thom. att. 4. in corp

(m) S. Ambrofio. Ide bono moris. In Can. ii quis 3. 24.

(n) S. Ambrofio. Ide bono moris. In Can. ii quis 3. 24.

(o) S. Thom. 4. +

